

Exemplaribus Hebraicis recedunt; ita nimirum Spiritu Sancto, cujus ſequantur ductum, agente, ut congrua hominum neceſſitati, & Gentilium captui, quibus maximè ſcribebant, ab iis traderentur.

Et lib. 2. de conſenſu Evangelift. cap. 66. Cur tanta autoritas interpretationis Septuaginta multis in locis diſſet ab ea veritate, qua in Hebraicis Codicibus invenitur, nihil occurrere probabilius exiſtimo, quàm illos (Septuaginta) eo Spiritu interpretatos, qua & illa, qua interpretabantur, diſſeruerant; quod ex ipſa eorum mirabili, qua prædicantur, conſenſione confirmatum eſt. Ergo & ipſi nonnulla in eloquio variando, & ab eadem voluntate Dei... non recedendo, nihil aliud demonſtrare voluerunt, quàm hoc ipſum, quod nunc in Evangelistarum quatuor concordia quadam diverſitate miramur; quia nobis aſſenditur non eſſe mendacium, ſi quiſquam ita diverſo modo aliquid narret, ut ab ejus voluntate, cui conſonandum eſt conſentiendum eſt, non recedat.

Verùm cum hæc, de inspiratione Septuaginta, ſententia parùm aſſertæ autoritatis, ne quid gravius dicam, hiftoriæ innitatur; quod ſcilicet Interpretes illi in ſingulis ſcribentes cellulis, nihilque inter ſe habentes commercii, eadem tamen omnes & ſentirent & ſcriberent; non eſt cur religioni ducamus, ſi ruenti inhærentem fundamento opinionem exuſtemus. Quare S. Hieronymus, tantus Criticus, nunquam in animum induxit, ut Prophetas crederet Septuaginta (d); meros tantum habet Interpretes, & poſt relata loca nonnulla, in quibus recedere illos ab Hebræo conſtat, obſervat: Ubicumque ſacratum aliquid Scriptura teſtatur de Patre & Filio & Spiritu Sancto, aut aliter interpretari ſunt, aut omnino tacerunt, ut & Regi ſatiſſacerent, & arcanum ſidei non vulgarent.

Invehit deinde adverſus primos cellularum Authores, venditantes, in ſingulis illis ſcribentes Septuaginta, Verſionem ſuam ſingulos ſeorſum dediffe. Ad fabellas totam eam rem amandam, quippe quod neque Ariſtææ nota eſſet, nec Joſepho, nec Philoni, quorum conſenſu conſtaret; In una Baſilita congregatos contuliſſe, (nempe Interpretes illos ſcripta ſua) non prophetariſe. Aliud eſt enim vatem, aliud eſt eſte Interpretem.

Sed ad inſirmam Verſionis Septuaginta aſſertam olim apud Eccleſiam autoritatem hæc nihil valent; ratam enim illam habet ubique S. Hieronymus in ſuis Operibus (e); ſed ne quid nimis jubet. Tolli enim abuſum omnem edicens; nunquam id cenſet committendum, ut vel in pari cum Originali conſtituatur gradu, vel S. Spiritu aſſante adornata cenſeatur; neque enim repugnantia ſibi docere poteſt Spiritus S. ut qua in Hebræo expreſſerat, abiecta vel in Græco; nunquam error diſſanti illi ſubreperet, cum tamen ſubrepiſſe reipſa quandoque Interpretibus illis conſtat. Quæ tandem hiftoria Veterum credulitati ſucum fecit, nullius eſt in Eccleſia autoritatis; quare tanto dogmati ſtatueno impar eſt.

Si quæ verò hiftoria de Verſione hæc Septuaginta melioris fidei cenſenda eſſet, hoc ſanè privilegium in nullam aliam melius, quàm in Ariſtææ quadraret. Sed hæc pariter, eſt S. Hieronymo facilè probata, ſuſpicionis habet plurimum. Quare potiori jure ſuſpicionis notâ inrenda ſunt cætera hiftoriæ Ariſtææ veluti adſcritta ornamenta, aliena fraude adjecta.

Hæc autem Ariſtæas perſonam gerens viri Gentilis, & inter corporis cuſtodes Ptolemæi Philadelphi, à quo miſſum ſe dicit Jeruſolymam ad Eleazarum Summum Sacerdotem, poſtulat ab illo viros Græcè & Hebræicè doctos, quos vertendis Sacris Judæorum Libris addiceret. Itineris ſui omnia exponit, & quid ejuſdem itineris ſuſcipiendi fuerit in cauſa, de omnibus fratrem ſuum Philocratem faciens certiorum. Narrat igitur, Demetrium Phalereum, Regiæ Philadelphi Bibliothecæ Cuſtodem, cum omnem potuiſſet curam colligendis ex univerſo Orbe Libris, interrogatum ſemel à Rege quot tandem comparafſet, ad 200000. reſponſiſſe; ſeparare ſe tamen eum numerum brevi ad 30000. & ultra aucturum. Significavit inſuper relatione aliorum didiciſſe, Judæorum ſcriptas Leges non indignum ſibi locum inter Bibliothecæ Libros vindicaturas; curandum proinde actutum, ut ex Hebræo in Græcum transferrentur. Nec mora, Rex ſcribendas edixit eâ de re epiftoſas ad Summum Sacerdotem Judæorum.

Tunc Ariſtæas, qui fortè aderat, opportunam ſibi offerri occaſionem cenſuit, ut mentis ſuæ arcanum, tandiu apud ſe celatum, communicatumque tantum cum Soſibio Tarentino, & Andrea, duobus viris Principibus inter Regii corporis, cuſtodes, Regi ipſi tandem aperiret. Agitabat ille animo libertatem Judæorum, quos olim Ptolemæus Lagi, pater Philadelphi, dum in expeditione eſſet Syria & Phœnicia, in Ægyptum adduxerat captivos. Centum millia erant numero, è quibus ſelectos 30000. Arcium ſuarum cuſtodes diſpoſuit; reliqui unâ cum uxoribus & filiis victoribus militibus captivi permiſſi ſunt.

Hanc igitur naſti occaſionem Ariſtæas, Soſibus, & Andreas cum Rege pro Judæis egerunt, demonſtrantes, leges illas, quas in Græcum vertere meditabatur, ad Judæos pertinere; iniquum autem eſſe, ut ab illis Legum ipſorum interpretes expoſceret, quorum gentem captivam teneret. E' Regis eſſe munificentia & liberalitate, ſi beneficium illos libertatis donatos, ad propria remitteret. Interrogavit Rex, ecquot numero eſſent in ſuo Regno Judæorum captivi; cum ultra 100000. ab Andrea intelligeret, nihil tamen de tanta captivorum multitudine abſterriſſus eſt; ſed omnibus libertatem ſancivit, adjecto inſuper munere 20. drachmarum in ſingulos, quo damnum captivitatis tanto beneficio compenſaretur. Impenſa ea occaſione à Rege ultra 600. talentorum (f); lata inſuper pro ea libertate edicta, quibus etiam in ejuſdem beneficii communionem admiſſos voluit Judæos omnes, non tantum à Patre ſuo

f Nempe 1440000. librarum, pro ſingulis talentis 2400. libris computatis.

ſuo incaptivitatem translato; ſed & cæteros ex ea gente ab aliis quibuſque libertate privatos.

Juſſus ſimul Demetrius Phalereus in ſupplici libello conſilium ſuum omne exponere, & quo ordine ſingula procederent; paruit illic; & Rex, datus ad Eleazarum Summum Sacerdotem literis, virum rogavit, ut Libros mitteret, & Viros illis in Græcum vertendis idoneos.

Deſtinati in eam rem Legati, & diſſiſſima Templo Domini munera. Impoſitum id offici Andrea, & Ariſtææ, qui tanto ſuceſſu juſta compleverunt, ut à Summo Sacerdote impetrarent 72. Judæos, Græcè & Hebræicè doctos, ſex è ſingulis duodecim Tribubus, [nec nomina, nec Tribus ſingulorum præterit] ut ſecum venientes unâ cum Sacris Legis Libris ac Epiftoſis ad Regem, pietatem ejus & munificentiam in Templo etiam atque etiam commendantibus, operi ſeſe accingerent. Alexandriam venientes ſummâ honoris & humanitatis tum & lætitiæ ſignificatione excepti Philometor. Summâ etiam Religione pronus ſepties adoravit divina Oraculorum Sacrorum Volumina; admiratus eſt autem plurimum membrana elegantiam, cujus tam ſcitiſſe ſolia alterum alteri jungebantur, ut nec junctura apparet; laudavit vividos ejuſdem membranae colores, qui nitorem addebant auro ſcriptis literis. Gratiffimo etiam animo excepti miſſa ſibi à Summo illo Præſule munera, tum & Viris illis ſignificavit, ſingulis vitæ ſuæ annis feſtum adventus eorum, veluti rei ſibi ſacriſſimæ ſe celebraturum. Cum autem eâ ſimul die gaudium geminare celebrata memoria, victoriæ navalis à Rege adverſus Antiochum relata, voluit unâ ſecum Viros illos cœnare, commiſſo interim Aulicis ſuis munere apparandi ſedem illorum in loco arcis Urbis continuato. Sraâ igitur cœnandi horâ accubuit cum hoſpitibus convivii Philadelphi, roſtæque animi voluptate pluribus quaſtionibus tentatos illos audivit. Mane alterius diei iterum convivas adhibuit; quod & per ſeptem continuos dies præſtitit, volens ſingulos auſcultare.

Post triduum Demetrius Phalereus Hebræos hoſpites duxit in Inſulam Pharos, per aggerem maris ſeptem ſtadiorum, ac trajecto ponte in domo ſplendide extructa illos conſtituit. Sita autem erat domus ad Septentrionem Inſulae in litore maris, ab omni tumultu & ſtrepitu, quod melius vertendorum Sacrorum Librorum otio vacarent, remota. Continuo ſeſe ad opus accinxerunt; & quidquid negotii interpretantibus faceſſeret, non prius ſcriptis redigebant, quàm ut communi diſcuſſione digerebant; digeſta verò deſerebant ad Demetrium, qui tranſcribenda curabat ab Amanuenſibus (g). Singulis diebus operi inſtantes uſque ad horam nonam, nempe ad tres horas ante occaſum ſolis, ſimul conferendo perfeverabant. Tum in Urbem pedem referentes, quidquid neceſſarium eſſet ad vitam abunde habebant præparatum. Mane poſt ſalutatum Regem iterum ad Inſulam; & poſt lotas manus, ac oblatas præſert. Calmet Tom. II.

ces rursus ad opus. Perfeveratum in labore ad 70. vel 72. (h) ſolidos dies.

Absolutam tandem Verſionem remiſerunt in manus Demetrii, qui in cœtu Judæorum Alexandrinorum & coram Interpretibus totam perlegit, exceptam non ſine unanimi & ſolemni approbatione eorum, qui judicium ſeræ de conſonantia Verſionis cum Textu per ſe noſſent. Judæi maximè ingenti gaudiſſi ſignificatione teſtati ſunt, nihil ſe habere in illa quod non laudarent; laudes etiam plenis manibus contulerunt in Demetrium, cujus conſilio hæc omnia præſtitâ, in Interpretes, qui rem executioni mandaverant. Poſt hæc omnia dira in eos apprecati ſunt, qui ſcripto illi ſive addece aliquid, ſive detrudere, ſive ordinem prævertere auſi fuiſſent.

Hæc omnia Rex non ſine ingenti gaudiſſi ſignificatione excepti, quam admiratio etiam de ſapientia Legiſlatoris cumulavit, poſtquam Verſionem illam coram ſe lectam, auſcultafſet. Interrogavit poſt hæc Phalereum, ecur nec Hiſtoricus aliquis, nec Vates tam eximii Operis unquam meminifſet. Reſpondit ille, abſterriſſos omnes à Legum illarum ſanctitate pariter, & majeſtate; quippe quæ ſupra captum hominum eſſent. Adjecit, audiviſſe ſe referentes, Theopompum, cum in ſuam hiftoriam aliquid ex illis tranſferre tentafſet, deductum ex vetuſtiori quadam Verſione parum exactâ, temeritatis ſuæ penas luifſe, ſubito correptum morbo, quo emotæ mentis ultra 30. dierum ſpatium factus eſt; morbi autem ſui tandem cauſam intellexiſſe, certiorum à Deo per ſonnum factum, quod res ſacras & divinas in publicum eſſere meditatus non ſatis illas obſervafſet. Luminibus captum Theodectum Potam Tragicum, quod in carmina ſua derivare aliquid è Sacris Libris commiſſiſſet; ſed agnito errore, & poenitentia eluto actum convaleſſe.

His auditis Rex Opus ſacrum ex Interpretum manibus religioſâ veneratione excepti, juſſitque magnâ curâ & obſequio ſervari, laudatos verò Scriptores, rogatoſque, ut ad ſe inviſendum venirent identidem, ac tandem diſſiſſimis muneriſſibus, tum pro ſe ipſis tum pro Summo Sacerdote audios, ad propria remiſit. Hæc Ariſtæas, unde hiftoriam deduxit Joſephus, quamquam ad ſuum genium Ariſtæam detorquens, ſicut & quas è Textu Ariſtææ ad verbum exſcripſiſſe dicit (g), Epiftoſas tum Regis Ptolemæi ad Eleazarum, tum Eleazari ad Regem ſiſlo ſuo traditas reformavit.

Meminit etiam Verſionis Septuaginta, Philo Alexandrinus de vita Moſis l. 2. viciffim autem & Ariſtæam & Demetrium Phalereum ſilet. Sunt autem illi Septuaginta Interpretes viri Spiritu Sancto aſſati, qui ſeorſum ſcribentes, non in re tantum, ſed in verbis etiam conveniſſe deprehenſi ſunt, ut verba Originalis Chaldaei eadem voce ſinguli redderent; nihilque non perfeſſiſſimè reſponſes Originali in Verſione ſua exprimerent; quemadmodum ex collatione utriuſque Textus inſinua-

h Ita Ariſtæas, Joſephus in verſione Ruſin. Euseb. Cyrill. Alexandr. Cedren.

i Antiq. l. 12. c. 2. pag. 389. 390.

finuatur. In reliquis Philo cum Ariftea quadrat; ut vel ab illo Historicum consultum, vel Historicum Philonis Textum praeculis habuisse, intelligamus. Posteriorem hanc sententiam probat D. Vandale (k), ratus facile historiam Philonis sub oculis habuisse Arifteam, cum tabellam suam scriberet; qua in re à communi omnium sententia recedit vir doctus; unà enim persuasione creditur Philo Arifteam secutus.

k Dissert. de Ariftea c. 1.

l Ibid. c. 1. § 6.

m Epiph. de ponder. & mensur. n. 9. 10. 11.

n Obscurus est Textus S. Epiphani. An forte indicare vult Gregos Italæ, five magnæ Græciæ?

Idem D. Vandale (l) tuentur, præter Arifteæ historiam, cujus conspectum exhibuimus, alteram obtinuisse alterius Arifteæ, Authoris Christiani, unde narrationem suam de hac Versione S. Epiphanius derivavit (m). Hac igitur S. Epiphanius. Arifteas in historia Septuaginta Interpretum refert, Ptolemæum Philadelphum Bibliothecam instruxisse Alexandriæ in loco, cui nomen Bruchium, quam Demetrii Phaleri cura tradidit. Cum autem, ait, semel Rex Custodem Bibliothecæ interrogasset, equantum nam comparasset Librorum, audissetque ad 3480. multo autem plures colligi potuisse, si vertendos Græcis literis mandaret Libros Æthiopicos, Indicos, Persicos, Elamisticos, Babyronicos, Assyrios, Chaldeos, Romanos, Phœnicios, & Syriacos, & illos pariter, qui in manibus essent incolarum Græciæ (quo olim nomine Latini non Romani appellabantur) (n). Adhæc tandem esse in Judæa & Jerusalem divinos Libros, à Prophetis descriptos, de Numine, mundi productione, aliisque rebus utilissimis tradentes, quos Rex, siquidem voluisset, scriptis ad Judæos literis impetrare facile poterat.

Hac intelligens Philadelphus, Epistolam dedit ad Judæos apud S. Epiphanius recitatam, rogans concedi sibi Sacros Libros, ad Bibliothecæ suæ decus & ornamentum. Miserunt aditum Judæi Scripturas omnes suas, aureis literis exaratas, nempe 22. Libros V. T. Hebraicos, sicut & 72. Libros Apocryphos. Hæc Opera, quod Hebraica essent, cum Rex legere non posset, rogavit iterum per nuncios eâ de re missos, ut Interpretes, Græcis Literis eosdem Libros tradituros, concederent. Novam Regis epistolam recitat pariter S. Epiphanius. Porro ambæ illæ multum discrepant ab aliis, apud Arifteam legendis, sicut & nusquam apud S. Epiphanius occurrit epistola Regis ad Summum Sacerdotem, nec vicissim Sacerdotis ad Regem. Altum etiam de eodem Summo Sacerdote apud S. Virum silentium. Missi ergo actutum 72. selecti Viri, Græcè & Hebraicè docti, quorum sex Tribus singule suffecerunt, ut honoris prerogativa equa singulis cederet. Verterunt autem illi Libros antea transmissos ex Hebreo in Græcum; quorum Versio, ut esset exactior, hac sibi præstantium cautione Philadelphus arbitratus est; iussit igitur 36. cellulas in Insula Pharo fabricari, quarum singulae binis ex e numero viris destinatae sunt, assignatis insuper in obsequium singulorum ministris, Amanuensibus pariter & Notariis, qui didantium verba compendiaris notis

exciperent. Lucem accipiebant cellulae ex aperto in superiori parte hiati; fenestris enim, ne quid cum accedentibus extra haberent commercii, carebant. In singulis cellis vertendus singularis Liber tradebatur, ut e. g. prima cellula bini Interpretes Libro Genesis adlaborarent; secundæ Libro Exodi, & sic de singulis. Exactum verò in prima cellula Opus ad secundam transmittebatur, accepto vicissim ab illa Libro Exodi, quò iterum verteretur. Factum inde, ut universa Scriptura 36. vicibus ex integro Græcè redderetur; singuli enim Scripturæ Libri in gyrum per singulas cellulas transmittebantur.

Intra claustra à mane usque ad vesperam perseverabant; ad vesperam autem 36. distinctis cymbis, singulae singulis virorum paribus, vetti transmittebantur ad Aulam, unà cum Rege cœnaturi. Post cœnam bini in singulis conclavibus cubabant. Manè eadem cautione iterum ad opus.

Absolutis omnibus, Rex Throno assidens, legi sibi à 36. Lectoribus, singulis versionis Græcæ exemplar tenentibus, Librum audivit. Erat & distinctus alius Lector originale Hebraicum conferens. Cum unus elata voce legeret, alii Versionem suam cum lectione conferebant; factumque est divino planè miraculo, quò Versiones omnes ita convenirent, ut si quid detruncatum in Textu alicujus Interpretis, vel adiectum deprehenderetur, pariter etiam spectarentur in aliis; detractum verò nihil esset, quod re ipsa non censeretur superfluum. Luculento hoc argumento universo cœtui persuasum est, viros illos assidue Spiritu Sancto scripsisse. Secundum hæc recondi Libros in Bibliotheca Bruchium, quæ veluti mater secundæ alterius, Serapeum dictæ, habebatur, Rex imperavit. Ad secundam illam Bibliothecam amandati sunt deinde plures alii Libri, ac potissimum Versiones Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis post 250. annos adornatæ.

Quæ inter hanc S. Epiphani & Arifteæ illam historiam spectatur discrepantia, argumento est apertissimo alia Viri Sanctissimo ad manus fuisse, quam hodie vulgata sunt Arifteæ exemplaria. Non aliis quàm S. Epiphani usi videntur S. Justinus Martyr (o), S. Irenæus, & S. Augustinus (p); sicut vicissim vulgaribus Josephus, & Eusebius (q); ac tandem S. Irenæus l. 3. c. 25. S. Clemens Alexandrinus Strom. l. 1. & Tertullianus (r), breviores sunt, quàm ut unde hæc deduxerint, historiam designent.

Hæc autem S. Justinus: Ptolemæus Rex Ægypti certior factus, servari apud Judæos Hebraicè scriptos gentis illius Commentarios, accitis è Jerusalem 70. viris Græcè & Hebraicè doctis, vertendorum illorum Librorum negotium commisit. Quò verò expeditius & majori otio rem perferret, omnes missi in Insulam Pharos, inclusos cellulis, quot erant numero viri; ne quidquam scilicet secum ipsi communicarent, ac de fide singulorum certiori argumento doceretur. Porro illi tam uniformia scrip-

o Admonit. ad Geni. p De Civit. Dei l. 18. c. 42. q Præpar. l. 8. r Apologet. c. 18. pag. 17.

uisse inventi sunt, ut non verba tantum eadem apud omnes recurrerent, sed & verborum numerus esset in omnibus idem; quòd maxime fuit Regi admirationis, ejusque munificentiam excitavit, ut ditissimis muneribus ornatos summo honore ad propria remitteret. Id autem reputavit Ptolemæus, nunquam sine divino prodigio tam felix opus absolutum fuisse; quare summâ religione divinos illos Libros observans, in sua Bibliotheca Alexandrina Deo consecravit. Addit vir Sanctus, se, cum Alexandriæ versaretur, in Insula Pharo spectasse cellularum ruinas, quas olim cellulas tenuerant Interpretes.

In secunda sua Apologia multum planè ab his discrepat Vir Sanctus, de Versione illa habens sermonem; narrat enim, Regem Ptolemæum parare instructissimam Bibliothecam cogitantem, certiorumque factum, servari apud Hebræos Prophetarum Libros quamplures, communicari sibi, datis ad Herodem Judæorum Regem literis, illos postulat. Missi actutum Herodes; sed cum Hebraicè scripti nulli essent Ptolemæo usui, mitti iterum postulavit viros, vertendis Græcè Libris idoneos. Quibus ab Herodem missis, veros deinde Libros Rex in Bibliotheca reposuit; sunt autem, addit, hodie usque in Judæorum manibus.

Non Græcam tantum Versionem, sed & Hebraicam Originalem in Regâ hac Bibliothecâ deposita, insinuare videtur Tertullianus Apologet. c. 18. pag. 18. Hodie apud Serapeum Ptolemæi Bibliotheca cum ipsis Hebraicis literis exhibentur. Meminit etiam septuaginta cellularum pro numero Interpretum S. Cyrillus Jerosolymitanus Catechesi 4.

Facile, quantum arbitror, intelligimus historiam hujus apud varios Patres Authorem fuisse unum eundemque Arifteam, quamquam variis apud varios circumstantiis narratio vesitur. Insigni autem anachronismo errat S. Justinus Martyr, missos ferens à Ptolemæo ad Herodem viros, ut ab illo Sacros Judæorum Libros impetrarent. Testatur Philo (s), penes Summum Sacerdotem Judæorum sacram & civilem potestatem fuisse; quòd cum Historia Judæorum planè non congruit; parebant enim tunc Ægypti Regibus. Nec minus oscitanter scripserunt S. Clemens Alexandrinus, & S. Irenæus, Judæos ejus ætatis paruisse Regibus Macedonum, seu potius Regibus Ægypti, Alexandri Magni successores.

Ad eò verò parum congruunt narrationi Arifteæ, Josephi, Philonis, Eusebi, aliorumque post ipsos, quæ de 36. cellulis apud S. Epiphanius, vel 72. apud Justinum Martyrem, S. Cyrillum Jerosolymitanum, S. Irenæum, S. Augustinum, & S. Chrysostomum leguntur, ut alterutros deserere necesse sit. S. Hieronymus ad tabellas, ne dubius quidem cellularum commenta, reject: Nescio quis primus auctor septuaginta cellulas Alexandria mendacio suo extruxerit.

s De vita Mosi l. 2. pag. 658.

t Jerosol. & Babyl. Megillat.

Utrumque Talmud (t) 72. cellulas agnoscit; sed asserit Regem Ægypti accitis à Dissert. Calmet Tom. II.

se 72. senes in singulis singulos clausisse, quid à se Rex exigeret, ignaros. Inclusis deinde singulis mentem suam aperuisse; sed Deus ita singulorum calamum mentemque direxisse, ut paria singuli scriberent.

Samaritani, qui moribus suis Judæos exprimere nunquam non studuerunt, referunt in suo Chronico, Philadelphum Alexandriam appellasse Aaronem Summum gentis suæ Sacerdotem, cum viris ejusdem gentis selectissimis; simul autem accessisse Doctores Judæorum, cum Eleazaro Summo populi Sacerdote; quòd scilicet utique Legem Dei ex Hebræo in Græcum vertendam susciperent. Cum autem adornata à Samaritanis Versio ab altera Judæorum certis quibusdam in locis discreparet, Rex judicio suo Samaritanorum opus probavit; quos pariter ingentibus auxit muneribus, interdicitis vicissim Judæis, ne sacrum Garizim Montem pede contingeret auderent.

Tanta sententiarum rerumque inter Arifteam, S. Epiphanius, S. Justinum, Talmudistas, & Samaritanos varietas argumento est apertissimo, non circumstantias tantum, sed & historiam ipsam fidei esse subleatæ; quòd ipsissimum est doctissimorum Criticorum Judicium (u). Porro viri illi docti, cæteris aliis reiectis, deprehendisse se confidunt in Ariftea plura genuinis historiis planè repugnantia. Ita e. g. cum Arifteas asserit, Versionem hanc adornatam sub Philadelpho filio Ptolemæi I. filii Lagi; sed Irenæus (x) Ptolemæum Lagi præfert; & S. Clemens Alexandrinus Strom. l. 1. asserit, ab aliis quidem sub Filio Lagi, ab aliis sub Philadelpho assignari. Author est Vitruvius (y), Bibliothecam Alexandrinam non nisi post alteram Attalorum Regum Pergami cœpisse; vivebant autem A. M. 3835. & quò tempore Aristophanes Byzantinus florebat, nempe sub Ptolemæo Evergete five Ptolemæo Epiphane ejus successore. Porro Philadelphus pater erat Evergetis, & avus Epiphanius.

Non ergo sub Philadelpho Bibliotheca Alexandriæ cœpta est instrui; erat enim Philadelpho ipso recentior. Ufferius (z), & post ipsum Bochartus (†), contendit, Versionem Septuaginta Epiphane & Evergete etiam recentiora tempora spectare, nec nisi post Philometorem, uti supra demonstravimus, paruisse. Eorum tamen nec rationes adoptamus omnes, nec epochas, nec adscriptiones temporum, sed recitamus tantummodò, quò ad sensum demonstratur, quantum mereantur fidei ea omnia, quæ de Versione Septuaginta à Ptolemæo Philadelpho procuratâ narratur.

Arifteas & ceteri qui Authorem illum (a) sequuntur, ita de Philadelpho agunt, quasi de Principe religiosissimo equè & Legis Dei cognoscendâ studiosissimo, cui ad virtutes morales & politicas nihil esset reliqui; sed prophanorum Authorum quicumque melius nosse virum poterant, virum ipsum tanquam corruptissimum hominum depingunt, impium, omnia in licentiam stregna laxantem, qui sororem suam

u Bellarm. de Verb. Dei l. 2. c. 6. Masius Præfat. in Græc. Josue Reuclin. l. 3. de arte Cabalistica. Joseph Scaliger. Henric. Valois, Humfred. Hody, Vanda-le, alii passim. x Iren. l. 3. c. 21. nov. edit. y Architect. Præfat. in l. 7. Vide Vandale de 70. Interpretibus. z De Septuag. Interp. † De Animal. Sacr. l. 1. c. 18. pag. 226. n. 30. 40.

a Vide Philonem lib. 2. de Vit. Mos. Epiphani. de ponder. & mensur.